

Haziran / June
Cilt/Volume: 2
Sayı/Issue: 1
ISSN: 2587-1706

Anadolu Öğretmen Dergisi
Anatolian Journal of Teacher

www.anadoluogretmendergisi.com
www.dergipark.gov.tr/aod

HAYATTA KALMAKTAN GELECEĞİ DEĞİŞTİRMEYE

Burak BAZ*

*Sınıf Öğretmeni, Millî Eğitim Bakanlığı, Karlıtepe İlkokulu, Gaziosmanpaşa/İstanbul

burakbaz_14@hotmail.com

ÖZET

Bu çalışmada geçmişten günümüze kadar olan süreçte insan nörofizyolojisinin olanaklar, fırsatlar ve sınırlılıklar bağlamında, insanın öğrenmesiyle ilişkisi tartışılmıştır. Meydana gelen birçok olumsuz duruma karşın varlığını sürdüren insanoğlu yeryüzünün en önemli gücü olmuştur. Bu gücü sahip olduğu zekâya ve öğrenme yeteneğine borçludur. Bu sayede hayatta kalmaya, dünyayı ve geleceği değiştirmeye devam etmektedir.

Anahtar kelimeler: öğrenme, nörofizyoloji, beyin, zekâ.

CHANGING THE FUTURE FROM SURVIVAL

ABSTRACT

In this work, the relationship between human neurophysiology and learning in the context of opportunities, chances and limitations was discussed from the past to the present day. In spite of many adverse situation, humanity has been the most important force of the earth. Humanity owes its intelligence and learning ability to this power. At this point, people continue to survive, change the world and the future.

Key Words: learning, neurophysiology, brain, intelligence.

Yaşadığımız gezegen milyonlarca varlık tarafından paylaşılmaktadır. Gezegenin yaşamına devam ettiği her yeni günde, her varlık farklı bir şekilde var oluşunu devam ettirmekte ya da ettirmeye çalışmaktadır. Ancak hiç şüphesiz bütün bu varlıkların içinde “en güçlüsü” insandır. Çünkü sahip olduğu bazı özellikler başka hiçbir canlıda bulunmamaktadır ve bu güçlü konumunu da bu sayede elde etmiştir.

Şu an için üzerinde canlı yaşamının olduğunu bildiğimiz tek yer olan Dünya, oluştuğu andan günümüze kadar pek çok farklı evre geçirmiştir. Sıcak bir gaz bulutunun soğumaya başlayıp dış kabuğunu oluşturması, büyük bölümünün uçsuz bucaksız okyanuslarla kaplı olması, aralıklarla yaşanan büyük doğal afetler, buzul çağları ve olumsuz iklim koşulları, yeryüzüne düşen gök cisimlerinin etkileri, besin maddesi bulmadaki zorluklar, insanlardan çok daha büyük ve yırtıcı hayvanların oluşturduğu tehlikeler ve bunun gibi birçok etken insan yaşamı için çok büyük tehdit unsuru olmuştur. Ancak bunca olumsuz durum ve felakete rağmen birçok canlı türü yeryüzünden silinirken insan her türlü koşulda varlığını devam ettirmeyi bilmiştir. Bu durumu açıklarken kullanacağımız en önemli dayanak insanın fizyolojisi, beyin yapısı ve onu kullanma şeklidir.

İnsanı çevresindeki hemen her varlıktan farklı kılan, eşsiz bir beyne sahip olması ve beyninin ona sunduğu sayısız fırsatlardır. İnsanoğlu beynini hayatta kalmak için kullanır ve geçmişten günümüze değin bu amaçla her geçen saniye kendisine yenilikler katar. Bu durumu çevreye uyum sağlama yeteneği, yani zekâ olarak adlandırıyoruz. Beyin mükemmel bir yapıdır ve onu zekice kullanan insan da yeryüzünün en önemli gücüdür.

Beyni diğer duyu ve organlardan ayıran özellikleri olağanüstü bir kapasitesinin olması, kendisine doğru şekilde verilen her türlü uyarıcıyı algılaması, kalıcı bir şekilde öğrenmesi, yapılandırması, özümsemesi, saklaması, gerektiğinde geri çağırıp kullanabilmesidir. Tüm uyarınları duyu organları aracılığıyla elde eden beyinde duyu bölgeleri farklı alanlara yayılmış hâldedir. Bu bölgeler herhangi bir sebepten zarar görürse beyinde yer değiştirebilir. Böylelikle zarar gören duyu bölgesi bir başka alanda yeniden ortaya çıkarak kaybı telafi edebilir. Bu durum yine beynin inanılmaz bir yapı olduğunu ve insana neredeyse sınırsız olanaklar sunduğunu gösteren delillerdendir. Öyleyse Dünya'nın en eski zamanlarından bugüne kadar insanı ayakta tutan en önemli yapı beyin ve onun insana sunduklarıdır.

İlk çağlardan beri insanların hayatta kalma çabaları onlara beyinlerini kullanma ve sürekli yeni şeyler öğrenme zorunluluğu getirmiştir. İklimden ve çevre şartlarından asgari düzeyde etkilenme, barınak ve besin bulma, güvenliğini sağlama gibi birçok konuda tecrübesiz

olan insan gün geçtikçe ve etkileşime maruz kaldıkça inanılmaz bir hızda öğrenmeye başlamış, neredeyse zihnen ilerlemediği gün olmamıştır. Duyguların, değişkenliğin, birbirinden farklı özellikte, aykırı ya da emir verici uyarıcıların dikkatini çektiğini fark eden insanoğlu bu sayede daha hızlı ve kolay bir şekilde öğrenmeye devam etmiştir.

Geçmişten getirilen öğrenme genleri günümüze kadar muazzam şekilde gelişerek insana doğru zaman ve koşullarda istediği her şeyi öğrenebilme şansı sunmuştur. Onu eşsiz kılan fizyolojisi ve nörolojik açıdan kusursuz işleyen öğrenme yeteneği insanın dünyanın “en güçlü” varlığı olmasına olanak tanımıştır. Bugün dünyaya iyi ya da kötü yönde ama her türlü konuda hâkim olmasının en önemli sebebi çok iyi öğrenebilmesi ve öğrendiklerini kendi lehine kullanabilmesidir. Ona bahşedilen beyin ve beş duyu organı, hayatı okuma ve dünyadakileri anlamlandırmada en büyük fırsatı olmuştur. Beyni ve duyu organlarıyla her türlü koşula ayak uydurmayı, hayatta kalmayı ve bir adım öteye geçmeyi öğrenmiş, bu durumun kendisine sağladığı avantajı bilerek daha fazla ve her konuda öğrenmeye devam etmiştir. En eski çağlardan beri doğaya uyum sağlaması gerekiyorsa uyum sağlamış, doğayı kontrol etmesi gerekiyorsa kontrol etmiş ve hatta doğayı değiştirmesi gerekiyorsa değiştirmiştir. Tüm bu zaman dilimi içinde zekâsında gözle görülür bir ilerleme yaşanmış, günümüzde ise artık çağın ilerisini görüp geleceği planlamaya başlamıştır.

Bilme-öğrenme-öğrenebilme konusunda insanın yeryüzündeki en meraklı varlık olduğu muhakkaktır. Herhangi bir konuyu merak edebilmesi, öğrenebilmesi, evrendeki herhangi bir şey hakkında bilgi sahibi olabilme tercihi diğer tüm varlıklar arasında insanın sahip olduğu en önemli ayrıcalıklardandır. Yani sahip olduğu bu özellikler ve bunu sağlayan beyin yapısı insanı ayrıcalıklı kılar. Diğer canlılar ve insanın beyin yapısının neden bu kadar farklılaştığına değinecek olursak, genel anlamda karşılaştıkları şartlar diyebiliriz. İnsanlar önlenemez merak duygusuyla neredeyse yeryüzünün tamamına yayılmış ve buralarda birçok deneyim elde etmiştir. Karşılaştığı her durum için zekâsını kullanması gereken insan, kendisi için yeni sayılacak şeylere maruz kalıp bunlar hakkında bilgi edinmiştir. Buna karşın kendi yaşamsal özelliklerine uygun şartlar barındıran ve nispeten kısıtlı alanlarda yaşayan diğer canlılar böyle bir imkân elde edememiştir. Bulduğu koşullarda olağan bir yaşam süren bu canlıların tam aksine insan söz gelişi kutup-çöl gibi birbirinden inanılmaz derecede farklı iki ortam deneyimlemiş, yepyeni şeyler öğrenmek ve beyin fonksiyonlarını buna uygun düzenlemek zorunda kalmıştır. Hâliyle canlıların beyin yapıları ve zekâları insan lehine farklılaşmıştır.

Bu duruma farklı bir açıdan bakacak olursak şöyle bir örneği ele alabiliriz: Çok zeki olduğu bilinen ve bazı duyularını son derece aktif olarak kullanabilen hayvan türleri de

mevcuttur. Ancak insan dışındaki hemen her canlı beynini yalnızca ihtiyacı ölçüsünde kullanmış, var olan zekâsıyla hayatta kalabildiği ve ihtiyaçlarını karşılayabildiği için onu geliştirme ihtiyacı duymamıştır. Dolayısıyla insanın birazdan bahsedeceğimiz dezavantajları bertaraf edebilmesinin belki de tek yolu, beynini ve zekâsını ihtiyacından daha fazla işlevselleştirmesidir. Bunu başararak da bazı noktalarda gerisinde kaldığı canlıları saf dışı bırakmış ve daha üstün konuma gelebilmiştir.

Öğrenme hususunda temel konumda olan beyin ve duyu organları insana en önemli varlık olma gücünü vermiştir ancak bu yapıların insanın öğrenmesine sağladığı katkıların yanı sıra kapasiteleri oranında da sınırlılıkları bulunmaktadır. İnsan çevresinde trilyonlarca uyarıcı bulunmasına rağmen sadece duyu eşiği aralığında olan uyarıcıları algılayabilir. Örneğin; göz belirli ışık ve ışın dalgalarını görebilir, kulak belirli frekanstaki sesleri duyabilir, dilin her bölgesi aynı tadı alamaz, burun sürekli koku alırsa bir süre sonra koku yorgunluğundan ötürü kokuyu duyamaz, derimiz duyu eşiğinin altındaki temasları hissedemez vs. Dolayısıyla duyu organlarından kısıtlı bilgi alan beyin de işlevlerini tam kapasiteyle yerine getiremez. Buna benzer şekilde beyin ve diğer duyu organları ne kadar sık uyaranla karşılaşır, etkin şekilde kullanılırsa o kadar sağlıklı ve uzun ömürlü olur. Aksi hâlde yeni yaşantılar geçirmeyen beyin karşılaştığı yeni durumlar karşısında geçmişte elde ettiği deneyimlerle idare etmeye çalışır. Tüm durumlara karşı benzer yaklaşımlar sergiler ve bir süre sonra körelmeye ve ölmeye başlar. Bu durum her canlının olduğu gibi insanın da belirli özelliklerle donatıldığını ve bazı sınırlarla çevrelendiğini göstermektedir. Hatta insanoğlu duyu organlarının hassaslığı gibi bazı konularda doğadaki farklı canlılara göre çok daha sınırlı kalmaktadır. Ancak organlarını ve bilhassa beynini bu canlılardan daha işlevsel kullanarak karmaşık aletler yapabilme, çevresinin gerektirdiği uyumu sağlayabilme, büyük atılımlar gerçekleştirebilme (tarım, sanayi ve teknoloji devrimleri vs.) gibi gelişmeler insana mahsus kalmış ve insan tabiatın hâkim gücü olmaya devam etmiştir.

Sonuç olarak insanın sahip olduğu nitelikler onu doğumundan ölümüne kadar istisnasız her alanda etkilemektedir. Bu etki kimi zaman onun lehine olabilmekte iken bazı durumlarda da aleyhinedir. Duyularını ve beynini etkin kullanan insanoğlu sahip olduğu özellikleri kendisine avantaj sağlamak için kullanmakta, aleyhine olan ve değiştirebilme gücüne sahip olduğu her durumu da kendi lehine çevirmeye çalışmaktadır. Son olarak yukarıda verilmeye çalışılan bilgilerin özünü şu şekilde aktarmak yanlış olmayacaktır: Öğrenmek, insanoğlunun yeryüzündeki en önemli var oluş sebeplerindedir.

KAYNAKLAR

Diamond, J. (2013). *Tüfek, mikrop ve çelik*. (Ü. İnce, Çev.) Ankara: Tübitak Yayınları.

Ditfurth, H. V. (2007). *Bilinç gökten düşmedi*. (V. Atayman, Çev.) İstanbul: Cumhuriyet Kitapları.

Harari, Y. N. (2016). *Sapiens insan türünün kısa bir tarihi*. (E. Genç, Çev.) İstanbul: Kolektif Kitap.

Görsel: <https://www.echosciences-grenoble.fr/communautes/le-master-cst/articles/l-open-innovation-la-solution-miracle-des-entreprises>